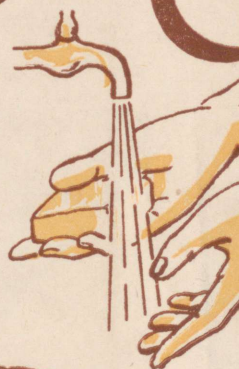

H. KUUSE

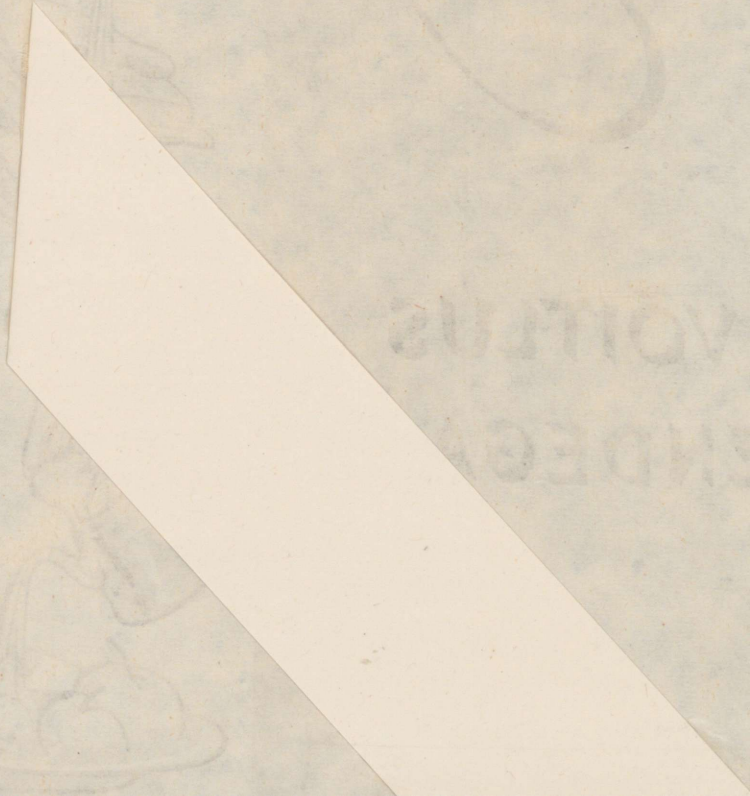
Soolenugilised

JA VÕITLUS
NENDEGA

Arhi-ek 21

1900

A-24802

H. KUUSE

SOOLENUGILISED JA VÕITLUS
NENDEGA

ARHIIVKOGU

VABARIIKLIK SANITAARHARIDUSE MAJA

TARTU 1962

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
54704

ARHIIVKOGU

Nõukogude tervishoiu üheks tähtsamaks ülesandeks on profülaktiliste abinõude laialdane teostamine võitluses haigestumisega soolenugilistesse. Soolenugilistesse haigestumise avastamiseks, raviks ja ärahoidmiseks elanikkonna hulgas teostavad plaanipärast tööd meditsiinasutused, nagu polikliinikud, ambulatooriumid ja haiglad, kuhu tuleb pöörduda haigestumise või haiguse kahtluse korral. Kuid ka elanikkond ise peab aktiivselt osa võtma soolenugiliste-vastastest tõrjeüritustest.

MIS ON SOOLENUGILISED JA MILLIST KAHJU NAD TEKITAVAD INIMORGANISMILE?

Soolenugilised on parasiidid, kes elutsevad inimeste ja loomade soolestikus või ka organismi teistes osades, näiteks maksas, lihastes, silmades jm. Nugilisteks ehk parasiitideks nimetatakse neid sellepärast, et elutsedes inimese organismis toituvad nad inimese koemahladest, verest või toiduainetest, mida inimene tarvitab toiduks. Soolenugiliste suurus on väga erinev — mõnest sentimeetrist (naaskelsabad) mitme ja isegi mitmekümne meetri pikkuseni (paelussid). Inimesel või loomal võib nugilisi parasiteerida mõnest üksikust mitmesajani.

Elutsedes inimese organismis kahjustavad soolenugilised inimese tervist mitmel viisil.

1. Ühed soolenugilised toituvad toidu arvel, mida inimene sööb, teised toituvad inimese organismi kudetest ja koemahladest.

2. Elutsedes inimorganismis kinnituvad nugilised sooleseina külge ning vigastavad seega sooleseina limaskestast. Tekkinud vigastuse kaudu võivad aga soolestikus pesitsevad tõvestavad pisikud (düsenteeria, tüü-

fuse) pääseda vereringesse ning esile kutsuda haigestumise.

3. Peamine kahju, mida soolenugilised põhjustavad, seisneb selles, et nad eritavad organismi kahjulikke aineid. Nii esineb soolenugilistesse haigestunud inimesel peaaegu alati kehvvveresus, tekivad peavalud ja peapööritus, iiveldus, oksendamine, kõhuvalud jne. Tihti väheneb haigetel isu, teistel aga, vastupidi, on isu väga hea, kuid tugevale toitumisele vaatamata haige jääb üha kõhnemaks ja nõrgemaks. Haiged väsivad kiiresti, nende töövõime ja töötahe langeb.

Eriti kahjustavad soolenugilised laste tervist. Haigestunud lapsed jäävad tervetest nii kaalus kui ka kasvus maha. Nad muutuvad rahutuks, jonnakaks ning nende õppedukus langeb. Öösel magavad nad rahutult, krigistavad hambaid, vahel karjatavad unes ning hüppavad üles. Pärast soolenugiliste väljutamist kõik need nähud kaovad.

Soolenugiliste poolt juba tugevasti kahjustatud ning nõrgestatud organismi on palju raskem ravida kui äsjanakatatud ning vähekahjustatud organismist soolenugilisi väljutada. Seepärast peab end ravima igaüks, kellel on avastatud soolenugilised, hoolimata sellest, kas ta tunneb end haigena või tervena.

SOOLENUGILISED, KELLESSE INIMENE VÕIB NAKATUDA MULLA, KÖÖGIVILJADE, VEE JA IGASUGUSTE ESEMETE KAUDU.

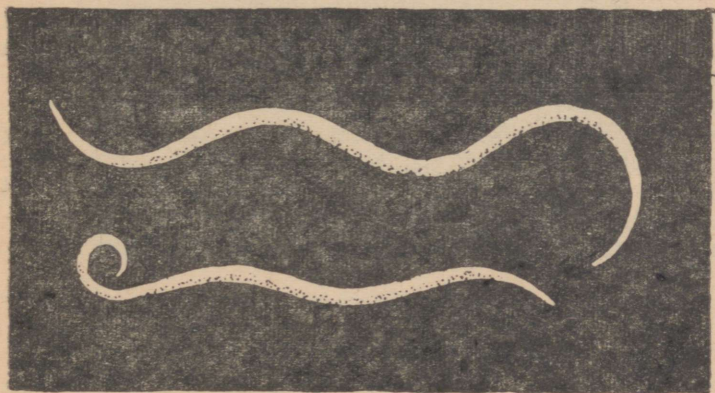
Askaridoos.

Askaridoos on haigus, mida põhjustavad askariidid ehk solkmed. Need ümarussid meenutavad vihmausse. Isase solkme pikkus on 15—20 cm ja tema sabapoolne ots on pöördunud rõngasse. Emrane solge on aga jämedam ja pikem, 25—40 cm. Solkmed parasiteerivad inimese peensooles. Tavaliselt esinevad nad üksikult, kuid ei ole haruldased ka juhud, kus solkmete arv ulatub isegi sadadesse. Emrane solge muneb iga päev ligi 200 000 muna, mis väljuvad koos roojaga, sest nad ei ole võimelised inimese soolestikus arenema hapnikupuuduse tõttu. Maapinnal soodsa temperatuuri, küllal-

dase niiskuse ja hapniku olemasolul arenevad munadest vastsed, milleks kulub keskmiselt 12 kuni 40 päeva (temperatuuris mitte alla $+7^{\circ}$ ja mitte üle $+40^{\circ}$).

Solkmete munad on külma suhtes üsna vastupidavad. Sattunud soodsatesse tingimustesse, algab muna areng uuesti. Peamiselt toimubki askariidi munade areng soojal aastaajal.

Inimese sooltesse sattunud munadest arenevad vastsed, kes tungivad läbi sooleseina veresoontesse ning jõuavad lõpuks kopsu. Kopsust satuvad nad kopsu-

Solkmed (ülal — emassolge, all — isassolge).

torude kaudu neelu, kust nad uuesti alla neelatakse. Teistkordselt satub vagel seedetrakti, kus siis 2—3 kuu jooksul areneb temast solge. Solkmete eluea pikkus inimese soolestikus on umbes üks aasta.

Askaridoosi puhul täheldatakse mitmeid mao-soolte häireid: isutust, iiveldustunnet, eriti hommikuti tühja kõhuga, vahel oksendamist, peapööritust, valusid rindaluses piirkonnas, kõhukinnisust või kõhulahtisust. Ühes kirjeldatud nähtudega täheldatakse ka närvisüsteemi häireid: erutust, peavalu, töjõudluse langust, lastel aga tähelepanu vähenemist ja õppedukuse langust. Tihti esinevad lastel ka krambihood ja närvilised tõmbused.

Suure hulga solkmete esinemisel soolestikus võib tekkida isegi soolesulgus, mille puhul on ainukeseks ravivõtteks kiire operatsioon.

Kuidas toimub nakatumine askaridoosi?

Askaridoosihaiged, kui nad ei pea kinni vajalikest sanitaarnõudeist, võivad maapinda saastada oma väljaheidetega. Askariidide munadest arenevad teatud aja jooksul vastsed, kes võivad koos tolmuga sattuda eluruumidesse. Tolmuga kanduvad nad mitmesuguste asjadele ja katmata toiduainetele. Tarvitades toiduks pesemata toorest juurvilja, marju ja puuvilja, mis on saastunud solkmete valminud munadega, on nakatumine samuti võimalik. Mängides aedades ja õuedes saastuvad laste käed sageli solkmete munadega ning pesemata käte kaudu viiakse munad suhu. Nakatumine solkmetesse võib toimuda ka reostatud veega. Suurt osatähtsust nakkuse edasikandmises etendavad kärbsed, mistõttu tuleb neid kõikide vahenditega hävitada.

Trihhotsefaloos.

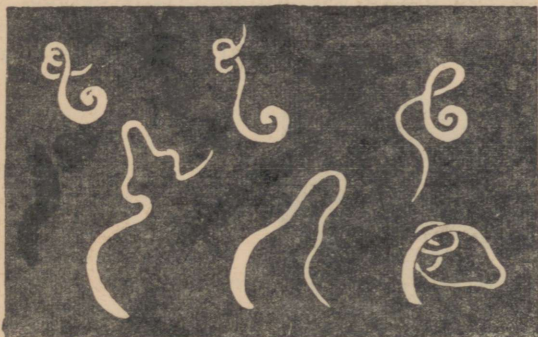
Trihhotsefaloosi tekitaja piuglane ehk piitsuss parasiteerib inimese jämesooles ja peensoole alumises osas. Parasiitide keha esiots on jõhvpeen, keha tagaosa on jämedam. Isasel on keha tagaosa ots konksukujuliselt kõver. Emaste pikkus on 4—5 cm, isaste pikkus 2,5—3 cm. Piuglaste munad, samuti nagu askariidide munad, ei saa valmida soole valendikus. Eritudes väljaheidetega väliskeskkonda valmivad nad siin umbes 25 päeva vältel. Trihhotsefaloosi levimisted on samad, mis askaridoosi puhul.

Trihhotsefaloosi korral täheldatakse iiveldust, kõrvetist, äkilisi valuhooge kõhus, kõhukinnisust või -lahtisust, peavalu, peapööritust. Harvemini esineb lange-tõvetaolisi krambihooge. Tihti aga areneb trihhotsefaloosi puhul kehveresus.

Selleks et hoiduda nakatumast eespool loetletud kahte haigusesse, peab täitma järgmisi sanitaarnõudeid:

1) käsi tuleb pesta enne sööki, peale käimla kasutamist ja peale aiatööd;

2) lahtistest kaevudest võetud vett juua ainult keedetult;

Piitsussid (loomulikus suuruses).

3) juur-, puuvilju ning marju enne söömist hoolikalt pesta. Kurke ning porgandeid enne puhastamist üle valada keeva veega, marju aga pesta jooksva veega;

4) elamu hoida puhas: pesta sageli põrandaid ning pühkida tolmu niiske lapiga;

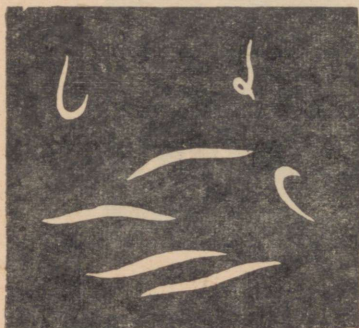
5) võidelda kõigi abinõudega kärbest vastu, toiduaineid kaitsta kärbest eest, hoida õued puhtad, jälgida, et prügikastid ja solgiaugud oleksid suletud kindlalt;

6) väljaheidetega ei tohi saastada õuesid ega juurviljaaedu.

Enterobioos.

Enterobioos on kogu maailmas üks kõige laialdasemalt levinud haigus, eriti eelkooliealistel ja kooliealistel lastel. Naaskelsabad on soolenugulistest ainukesed, kes levivad otseselt inimeselt inimesele ja kus haigestunu võib uuesti nakatuda juba järgmiseks päevaks

valminud munadega. Enterobioosi tekitajaks on väikesed valged ussikesed — naaskelsabad ehk linaluussid. Emasnaaskelsaba pikkus on 1 cm ning tema tagumine ots on naasklikujuliselt terav. Isased on aga emastest tunduvalt väiksemad, 2—5 mm pikad ning tagumine ots on spiraalselt keerdunud. Naaskelsabad parasiteeruvad inimese peensoole alumises osas, umbsooles, ussjätkes ja jämesooles. Naaskelsabade elu kestus on 20—30 päeva. Nakatumine enterobioosi toimub küpsete munade allaneelamisel, mis kõige sagedamini satuvad suhu saastunud kätelt. Soolestikus kooruvad

Naaskelsabad (loomulikus suurus). Ülal — isasnaaskelsabad, all — emasnaaskelsabad.

munadest vastsed, kes mõne päevaga kasvavad küpseteks naaskelsabadeks. Emased naaskelsabad väljuvad soolestikust ja munevad munad päraku ümbruse voltidesse. Pärakust väljumisel põhjustavad naaskelsabad tugevat kihelemist, mis häirib lapsi eriti öösel. Sügelevate kohtade kratsimisel satuvad naaskelsaba munad kätele ja sõrmeküünete alla. Pesemata kätelt võivad naaskelsaba munad sattuda suhu ja neelatakse koos toiduga alla. Soolestikus arenevad munadest suguküpseid naaskelsabad.

Naaskelsabadesse haigestunud lapsed on sageli tujukad ning hajameelsed. Seoses sellega on laste õppe-
 edukus koolis halb. Nad söövad halvasti ning magavad rahutult piinava kihelemise tõttu päraku ümbruses. Ka täiskasvanuile mõjub pidev päraku ümbruse kihelemine rahutukstegevalt. Päraku ümbruse kratsimise tõttu võib

tekkida seal nahapõletik, mis ei parane enne, kui ussnugilised on väljutatud. Sageli täheldatakse lastel iiveldust, oksendamist ning nad kaebavad kõhuvalusid.

Kuidas on võimalik vältida nakatumist naaskelsabadesse? Igas perekonnas, kus esineb haigestunud, tuleb neid põhjalikult ravida, et vältida lähikondsete nakatumist. Et suur hulk naaskelsabade mune satub haige ihule, pesule ning magamisesemetele, siis ravikuuri esimesel ja viimasel päeval tuleb käia saunas ning vahetada ihu- ja voodipesu. Ravikuuri vältel peab igal hommikul ja õhtul pesema päraku piirkonda sooja vee ja seebiga, et eemaldada naaskelsabade mune. Ööseks tuleb jalga panna puhtad püksid, mida hommikul uuesti keeta või triikida, et hävitada neile sattunud naaskelsabasid ja nende mune. Päevaks panna jalga teised puhtad püksid. Soovitav on magada eraldi voodis, et vältida teineteise nakatamist. Hädavajalik on pidada käte puhtust ning käsi alati pesta sooja vee ja seebiga enne söömist ja pärast käimla kasutamist. Küüned lõigata lühikeseks, sest küünete alla kogunenud mustuses võib leiduda ka hulgaliselt naaskelsabade mune. Nakkust võib saada veel tolmu kaudu, mis pärast on hädavajalik ruumide niiskelt koristamine ning selleks kasutatud lapid läbi keeta. Kui perekonnaliige on nakatunud naaskelsabadesse, siis tuleb vältida ühiste pesukausside kasutamist näo pesemiseks, millega on võimalik nakkuse levimine ka vee kaudu.

Hümenolepidoos.

Hümenolepidoosi tekitajaks on kääbusviik, kuni 3 cm pikkune paeluss, kes parasiteerib inimese peensooles. Kääbusviigi keha koosneb paljudest lülidest ja päisest, mis on varustatud nelja iminapa ja noogukestega. Haigestumist hümenolepidoosi esineb kõige enam lastel. Kääbusviigiga nakatumise allikaks on hümenolepidoosi põdev inimene, kelle roojaga väljuvad ka kääbusviigi munad. Erinevuseks eespool mainitud soolenugilistest on asjaolu, et kääbusviigi munad juba soolestikust väljudes on küpsed. Inimesel arenevad kahe nädala jooksul juba täiskasvanud kääbusviigid. Hüme-

nolepidoosi täheldatakse eriti sageli lastel ja sellega kaasuvad tihti mao-soolte häired, kõhulahtisus, üldine kurnatus ning närvisüsteemi kahjustuse nähud nagu peavalu, üldine erutuvus ning isegi langetõvetaolised krambid.

Nakatumine hümenolepidoosi toimub soolenugiliste munade allaneelamisel. Nakatumine on võimalik mustade käte, kääbusviigi munadega saastunud toiduainete ja esemete kaudu. Ka kärbsed etendavad suurt osa selle nakkuse edasikandmisel. Hümenolepidoosi haigestunud lapsed peavad kasutama eraldi ööpotte, mida peab iga päev keeva veega pesema.

Hümenolepidoosi ja enterobioosi laialdane levik on võimalik antisanitaarsetes tingimustes ning siis, kui ei peeta isiklikku hügieeni. Selleks et vältida nakatumist hümenolepidoosi, tuleb hoolikalt koristada tube ja pühkida tolmu niiske lapiga. Eriti on tarvis hoida väljakäigud puhtad. Vanemad peavad jälgima ning rangelt nõudma, et lapsed peseksid enne söömist ning peale käimla kasutamist käsi. Isikliku hügieeni nõuded tuleb lastel muuta harjumuseks.

SOOLENUGILISED, KELLESSE INIMENE VÕIB NAKATUDA LIHA KAUDU.

Kui ostetakse liha juhuslikult, mis on loomaarsti poolt kontrollimata, võib juhtuda, et selles lihas on soolenugiliste vastseid. Kui sellist liha kasutatakse toiduks ilma korralikult küpsetamata või keetmata võib inimene nakatuda.

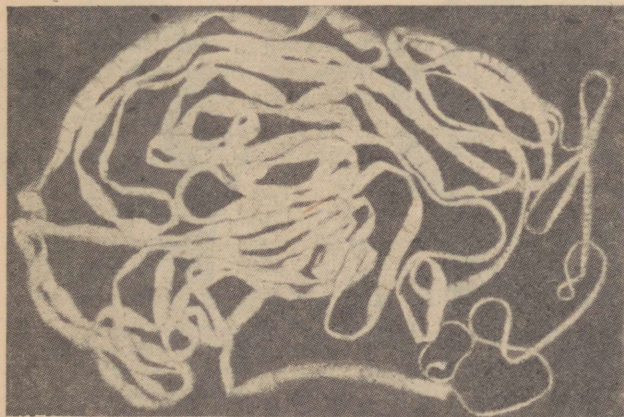
Esineb kolme liiki soolenugilisi, kellesse inimene võib nakatuda liha kaudu: nudipaeluss, nookpaeluss ja keeritsuss. Nudi- ja nookpaelussi vastseid nimetatakse tangudeks ehk finnideks.

Nakatunud lihas võib märgata kollakasvalgeid viljatera või hernest meenutavaid põiekesi. Need ongi finnid. Nendest arenevad paelussi päised, millel on neli iminappa.

Kui inimene sööb halvasti keedetud või praetud liha, milles on finnid, kinnituvad need soolestikku sattunult iminappade abil sooleseina külge. Päisest hakkab are-

nema paelussi keha ning umbes kahe kuu möödudes hakkavad suguküpsed kehalülid, mis on munadega täitunud, eralduma ning väljuvad päraku kaudu. Nudipaelussi keha lülid võivad väljuda kas roojaga või ka iseisvalt, kuna aga nookpaelussi keha lülid väljuvad ainult roojaga.

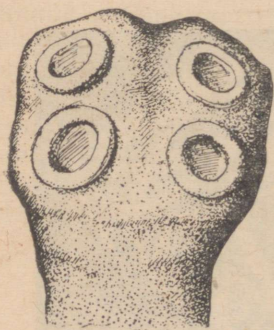
Haigust, mis areneb nudipaelussi nakkuse tulemusena, nimetatakse nudipaelusstõveks. Täiskasvanud nudipaeluss areneb inimese soolestikus 4—10 m pikkuseks. Päisel, nii nagu finnidelgi, on 4 iminappa. Küpsed kehalülid, mis sisaldavad tohutul hulgal mune (igas lülis kuni 10 000 muna), on nakkusohtlikud

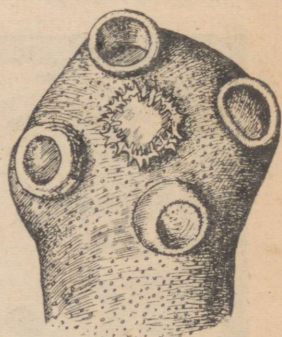
Nudipaeluss (vähendatult).

ainult suurtele sarvloomadele. Inimene, kes põeb nudipaelusstõbe ega täida hügieenireegleid, võib saastada roojaga maapinda, ning omakorda nakatada sarvloomi. Sarvloomade seedetraktist satuvad nudipaelussi idud vereeringe kaudu lihastesse, kus siis mõne aja möödudes arenevad finnid ehk tangud. Inimene nakatub nudipaelusstõppe pooltoore või halvasti keedetud finne sisaldava veiseliha tarvitamisel. Peab märkima, et selle haiguse levikus etendavad suurt osa karjakud ja koduloomade hooldajad. Teiselt poolt on aga nudipaeluss-

tõbi laialdaselt levinud just tapamajade ja vorstitehase tööliste hulgas, samuti ka kokkade ja koduperenaiste hulgas, kes toiduvalmistamise ajal toorest hakkliha maitsevad. Nookpaeluss põhjustab inimesele haigust, mida nimetatakse nookpaelussstõveks. Parasiidi pikkus on 1,5—2 m ning päis on veel peale nelja iminapa varustatud kärsakestega, millel on kaks rida nooke. Nookpaeluss parasiteerib inimese peensooles. Finnid ehk tangud aga elavad sealihäs. Nookpaelussstõppe nakatub inimene siis, kui ta sööb mitteküllaldaselt keedetud või praetud ja eluvõimelisi finne sisaldavat sealiha. Inimese maos väljuvad vastsed, mis võivad kanduda verega kogu kehas laiali. Finnid võivad isegi

Nudipaelussi päis iminapaga (suurendatult).

Nookpaelussi päis nelja iminapaga ja kärsake noogkestega (suurendatult).

ajju sattuda. Sel puhul esinevad tugevad peavalud, teadvuse kadumine ning mõne kehaosa halvatused. Kui nookpaelussi finnid satuvad silma, võib see põhjustada nägemise nõrgenemist või isegi selle kadumist.

Nudi- ja nookpaelussstõve puhul esineb kergekujuline verevaesus, peapööritus, peavalu, nõrkus, töövõime langus, iiveldus, harvemini oksendamine, söögiisu vähenemine või puudumine. Sageli kaebavad haiged kõhus valu, eriti rindealuses piirkonnas ja seda eriti tühja kõhuga. Mõnikord esinevad valud kõhus, mis meenutavad apenditsiidile iseloomulikke valuhooge ja mis kaovad parasiitide organismist väljutamisel. Iseloomuli-

kuks nähuks on haigetel kõhulahtisused, mis vahelduvad kõhukinnisustega. Peab meeles pidama, et inimesed, kes märkavad väljaheites parasiidi kehalülide olemasolu või eespool mainitud haiguse sümptoome, peavad viivitamata pöörduma arsti poole.

Sealiha kaudu võib veel toimuda nakatumine keeritsusside poolt tekitatud haigusesse, mis kannab nimetust keeritsusstõbi. Keeritsussid on väikesed, 4 mm pikkused ussikesed. Keeritsussi larvid on väikesed spiraali keerdunud ussikesed ja asuvad sealihas. Täiskasvanud suguküpsed keeritsussid elavad inimese soolestikus, nende vastsed aga sama inimese lihastes. Inimene nakatub keeritsusstõppe halvasti keedetud või praetud sealiha söömisel, mis sisaldab keeritsussi vastseid. Keeritsussi vastsetest, kes on sattunud inimese soolkanalisse, arenevad 2—3 päevaga emased keeritsussid. Tunginud sooleseina, sünnitavad nad suurel hulgal vastseid, mis tungivad veresoontesse ning pääsevad lihasesse, kus nad tõmbuvad spiraali ning nende ümber tekib kest. Kõige sagedamini kahjustavad keeritsussid vaheliha, kõri-, silma- ja mälumislihaseid.

Keeritsusstõbi on raske haigus. Nakatumise momendist haigusnähtude ilmnemiseni möödub 10—23 päeva. Haigel esineb nõrkus ja tekib palavik. Esinevad ka valud kõhus ja lihastes ning kõhulahtisused. Neelamine ja hingamine muutuvad raskeks. Haige nägu ja kael on tursunud.

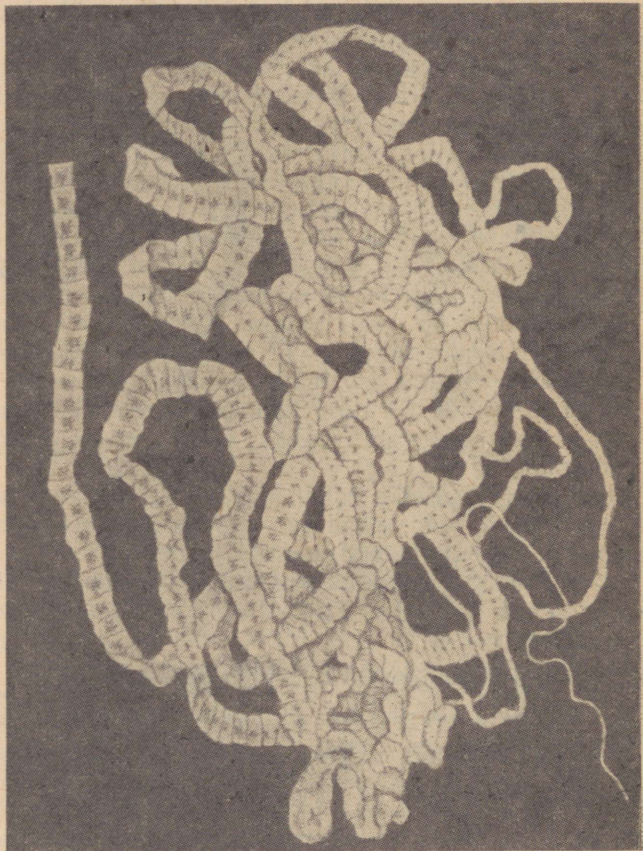
Haiguse vältimiseks tuleb toiduks kasutatavat sealiha hästi keeta või praadida. Haigestuvad peamiselt perenaised, kes maitsevad toorest hakkliha.

Et vältida nakatumist soolenugilistesse liha kaudu tuleb meeles pidada järgmist:

- 1) ei tohi süüa toorest ega väheküpsenud liha;
- 2) tuleb osta ainult kontrollpunktis kontrollitud liha;
- 3) ei tohi reostada väljaheidetega õuesid ega karjamaid.

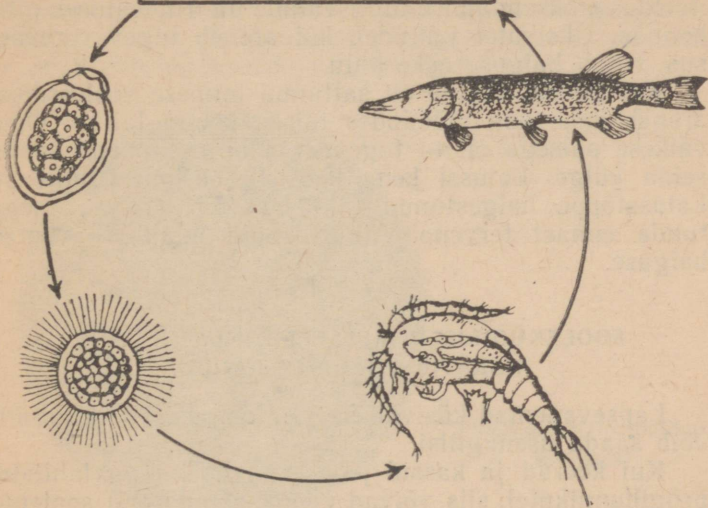
SOOLENUGILISED, KELLESSE INIMENE VÕIB NAKATUDA KALA KAUDU.

Kala kaudu võib inimene nakatuda laiussi, kusjuures haigust nimetatakse laiusstõveks. Meil ENSV-s esineb seda haigust võrdlemisi sageli, peamiselt veekogude ääres elavatel inimestel, kes tarvitavad toiduks rohkesti kala. Laiuss võib olla kuni 20 meetri pikkune. Päisel on kaks botriat ehk pilu, mille abil laiuss kinni-

Laiuss.

INIMENE

Laiussi areng.

Inimese soolestikust väljunud laiussi muna. Munast koorunud ripsvastne vees. Sõudiklane, kelle organismis muutub ripsvastne vastseks, nn. eeltanguks. Kala kui teine vaheperemees.

tub inimese peensoole limaskesta külge. Suguküpses staadiumis parasiteerib laiuss inimese, koera, kassi ja sea soolestikus. Parasiidi-munad ja lülid väljuvad roojaga. Kui munad satuvad veekogudesse, kooruvad nendest pärast küpsemist ripsvastset, kes on sõudiklastele toiduks. Viimaste organismis muutub ripsvastne vastseks, nn. eeltanguks. Sõudiklased on seega laiussi esimeseks vaheperemeheks. Kalad söövad sõudiklasi ja nakatuvad laiussi vageltangudega, olles seega teiseks vaheperemeheks. Vageltangud on 6—20 mm suurused valkjashallid pikergused sõlmjad moodustised, mida on palja silmaga näha nakatunud kalalihas, maksas ja marjas. Sellistest kaladest tuleks nimetada haugi, kiiska, ahvenat, lutsu, lõhet, forelli ja siiga. Inimene

aga nakatub, kui ta sööb läbiküpsetamata kala, mis sisaldab endas laiussi vastseid.

Laiusstõvehaiged kaebavad peapöörituse, peavalu, iivelduse, oksendamise ning valude üle rindealuses piirkonnas. Üksikutel juhtudel, kui areneb tugev verevaesus, võtab haigus raske kulu.

Kui laiussi vastne on sattunud inimese soolestikku, areneb kahe kuu möödudes täiskasvanud laiuss. Oma väikese päisega on ta tugevasti kinnitanud end sooleseina külge. Laiussi keha koosneb paljudest lülidest. Laiusstõppe haigestunud inimene võib pikemat aega tunda ennast teryena. Ainult rooja analüüs avastab haiguse.

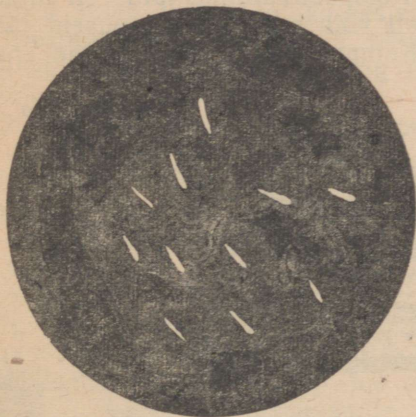
SOOLENUGILISED, KELLESSE INIMENE VÕIB NAKATUDA KOERTE KAUDU.

Lapsevanemad küsivad sageli, kas koeralt ja kassilt võib saada ussnugilisi.

Kui koerad ja kassid jooksevad õuel ning lahtistel prügihunnikutel, siis võivad nad saastada end soolenugiliste, peamiselt askariidide ja piitsusside munadega. Sellist kodulooma silitades võib inimene saastada käed nende soolenugiliste munadega. Mis puutub aga inimese nakatumise võimalusse selliste soolenugilistega, kes asuvad nende koduloomade soolestikus, siis võivad koerad inimest nakatada ehhinokokkidega ehk põistangu-paelussidega. Ehhinokokid on väikesed, kuni 5 mm pikkused ussid. Nad elavad koerte ja mõnede metsloomade (hunt, rebane, šaakal jt.) soolestikus. Inimesel ning mõnel põllumajandusloomal nagu hobusel, lehmal, lambal esineb neid soolenugilisi ainult vastsetena ja nad on soolenugilisele vaheperemeheks. Vaheperemehe seedetraktis kantakse munad kas vere või lümfi kaudu mitmetesse elunditesse ja kudedesse, kus nad muutuvad vastseteks — ehhinokokkideks ehk põistangudeks. Kõige sagedamini saab inimesel kahjustatud maks ja kopsud, kuid ehhinokokke võib leiduda ka mõnes teises elundis ja koes.

Haiguse sümptoomid ilmnevad inimesel aastaid hiljem pärast nakatumist. Ravi on ainult kirurgiline.

Kui korteris on koer, tuleb 2—3 korda aastas teha koeral väljaheite analüüsi soolenugiliste munadele. Kui leitakse põistangu-paelussi mune, tuleb looma ravida, pöördudes loomaarsti poole. Hulkuvaid koeri peab hävitama, sest nad on igasuguste haiguste, kaasa arvatud ka põistangu-paelusside ohtlikud levitajad.

Ehhinokokid (loomulikusuuruses).

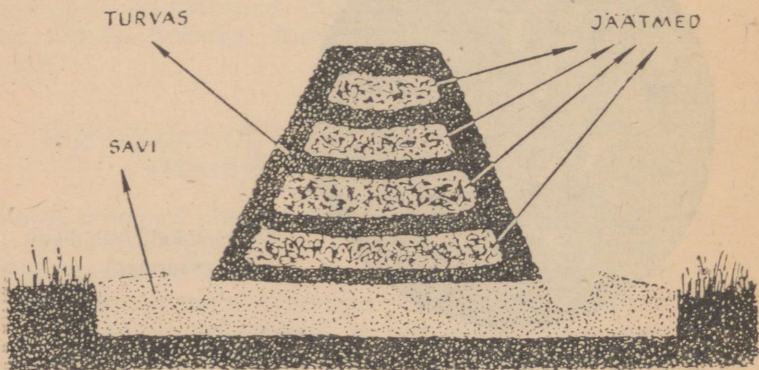
Koeri ei tohi lubada voodisse ega toita neid inimeste toidunõudest.

Puhtus on tähtis tegur põistangu-paelusside vastu võitlemisel.

MIDA ON TARVIS TEHA, ET VÄLTIDA NAKATUMIST SOOLENUGILISTESSE?

Kergem on igasugust haigust ära hoida kui ravida. Nakkuse vältimise põhinõuded sarnanevad soolte nakkushaiguste profülaktika põhinõuetega, s. o. haiguse-tekitava hävitamine juba enne inimorganismi sattumist ning isikliku ja ühiskondliku hügieenireeglitest kinni pidamine. Ei tohi reostada maapinda väljaheidetega, vaid selleks tuleb kasutada käimlaid ning hoida need puhtad. Samuti peab jälgima, et veevõtukohtade läheduses poleks käimlaid, prügiauke jne. Kõogiviljade väetamiseks ei tohi kasutada soolenugiliste munade suhtes kahjutuks tegemata väljaheiteid.

Heaks mooduseks, mille abil saab jäätmeid kahjutuks teha ja kasulikuks väetiseks muuta on kompostimine. Selleks kaetakse alusplats saviga, mis piiratakse kraavi ning valliga. Platsile laotakse jäätmed 10—15 cm paksuse kihina ja kaetakse niisama paksu turba- või kuiva mulla kihiga. Seejärel pannakse jälle kiht jäätmeid, siis turvast, mulda jne., kuni hunnik saab 1—1,5 m kõrguseks. Kompostihunniku laius on umbes kaks meetrit. Komposti võib segada igasuguseid jäätmeid ning ka rooja. Kompostihunnikus toimuvad ener-

Kompostihunnik läbilõikes.

gilised oksüdatsiooniprotsessid ning kompost valmib 6—8 kuuga. Jäätmed ning roe muutuvad kompostihunnikus kahjutuks ning seda kasutatakse suurepärase aiaväetisena.

Ühiskondliku profülaktika abinõude hulka kuuluvad õigesti organiseeritud ühiskondlik toitlustamine, kontroll toiduvalmistamise meetodite üle, toidulustetevõtete personali süstemaatiline uurimine soqlenugiliste suhtes.

Soolenugiliste profülaktikas on suure tähtsusega laialdane ja süstemaatiline sanitaarselgitustöö kõigis elanikkonna kihtides ja elanikkonna aktiivne kaasatõmbamine asustatud kohtade sanitaarse seisundi parandamisele. Hädavajalik on kasvatustöö teostamine juba eelkoolialiste laste hulgas, õpetades neid puhtust

pidama, selgitades ussnugilistesse nakatumise võimalusi ja põhjusi.

Isikliku profülaktika põhinõuetest tuleb meeles pidada järgmist:

1. Pesta käsi alati enne söömist ja pärast käimla kasutamist ning pärast mängimist koerte ja kassidega. Küüned tuleb lõigata lühikeseks ning neid mitte närida.

Eluruumides, hoovides ja käimlates tuleb pidada puhtust. Hävitada kärbsed ning katta nende eest toiduained.

2. Toorelt toiduks tarvitatav pestud köögi- ja puuvili keeva veega üle valada; juua ainult kahjutustatud vett; mitte tarvitada toiduks liha, mida ei ole sanitaarselt kontrollitud. Mitte süüa toorest, halvasti keedetud või praetud liha ja kala.

3. Kasutada köögiviljaaedade väetamiseks ainult kahjutustatud väljaheidet.

Iga soolenugilistesse haigestunud inimene peab meeles pidama, et juhul, kui ta end ei ravi, toob ta sellega suurt kahju nii endale kui ka oma ümbruskonnale. Nugilised tekitavad organismile tõsiseid kahjustusi. Eritades väljaheidetega soolenugiliste mune, asetab selline haige nakkusohtu ka oma ümbruskonna.

Seepärast peab iga inimene soolenugilistesse haigestumise puhul või haigestumise kahtluse korral pöörduma viivitamatult arsti poole ning mitte ravima end koduste vahenditega, mis sageli kasu asemel tekitab haige tervisele tõsist kahju.

Куусе Хельви Юхановна

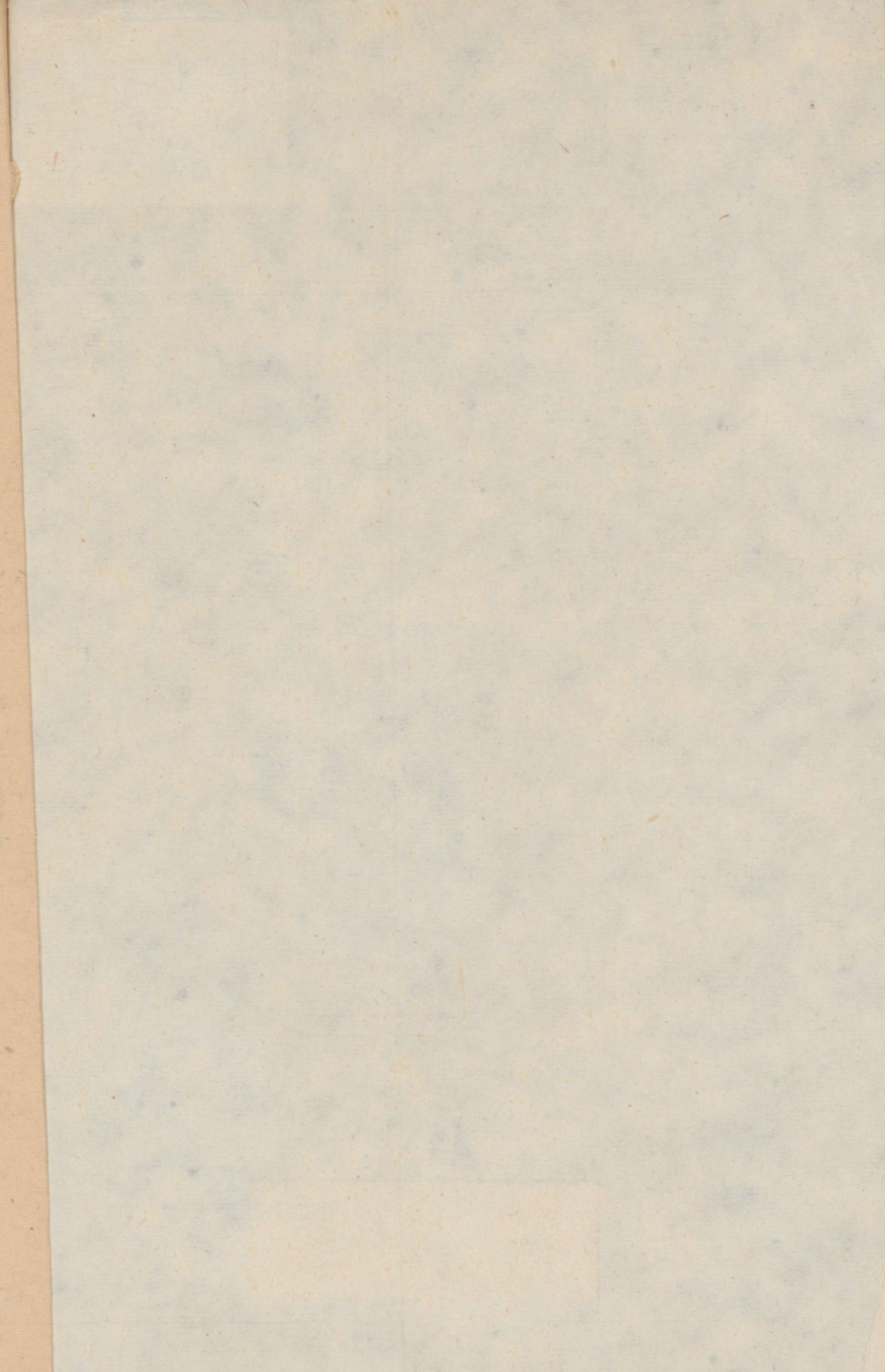
ГЛИСТЫ И БОРЬБА С НИМИ

Республиканский дом санитарного просве-
щения
Тарту, Р. Пялони 32.

Vastutav toimetaja arstiteadusekandidaat
E. Tallmeister

Ladumisele antud 25. X 1961. Trükkimisele
antud 16. III 1962. Trükipoognaid 1,25. Trüki-
arv 20.000. Tellimise nr. 9298. MB-02809.
H. Heidemanni nim. trükikoda, Tartu, Oli-
kooli 17/19. III.

Tasuta

Tasuta

A-24802

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00356706 4